

Nr 232.

Av herr **Engqvist**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i grunderna för allmänna hypoteksbankens och hypoteksföreningarnas verksamhet.

Uti en vid 1911 års riksdag väckt motion, nr 32, begärdes utredning och åtgärder i syfte att befämja den nuvarande bondeklassens kvarblivande vid jordbruket. Denna begärda utredning bemöttes i Riksdagen med en hänvisning till de åtgärder Kungl. Maj:t redan vidtagit, att genom sakkunnig person verkställa en sådan, och att resultatet av densamma borde avvaktas.

I den redogörelse över kommittéer och beredningar, som finnes intagen uti årets berättelse över vad i rikets styrelse sedan sista lagtima Riksdags sammanträde sig tilldragit, finnes emellertid ingen som helst antydning om att någon sådan utredning, som den av 1911 års motionärer åsyftade, vare sig slutförts eller påginge, ty dit torde väl näppeligen kunna hänföras det förslag till ordnande av det mindre jordbrukets *driftkredit*, som bebådats skola för denna Riksdag framläggas.

De erkännansvärda åtgärder statsmakterna vidtaga för upphjälpande och understödjande av det mindre jordbruket, hava icke kunnat förhindra att vår landsbygd i oroväckande grad avfolkas, och att de unga jordbrukaresönerna alltmer fly jordbruket och övergå till andra yrken eller emigrera.

Bland orsaker, som medverka till denna landsbygdens avfolkning, har påpekats obenägenheten att påtaga sig den skuldbörda, som vid ett arvskifte övertagaren av den fäderneärvda gården måste ikläda sig — en skuldbörda som till följd av en mindre väl ordnad fastighetskredit oftast blir övertagaren för tung och således genom exemplet i sin mån bidrager att än mer öka den allmänna olust att ägna sig åt jordbruket,

som nu förefinnes. Tydligtvis finnes därjämte en mängd andra medverkande faktorer till denna avfolkning, men den alltmer av in-teckningar, med år från år höjda låneräntor, hårt belastade bondejorden, torde i själva verket vara en av de förnämsta.

Den för fädernegårdens bibehållande hårt kämpande bonden står i en betydligt sämre ställning än hans broder egnahemslåntagaren. Ty denne senare kan få lån, löpande med 3.6 procentens ränta upp till fem sjättedelar av sitt jordbruks värde, under det att fjärdings- och åttingsbonden måste räkna med en låneränta å 5 à 6 procent intill *halva* taxeringsvärdet. Å vad han därutöver behöver låna, fordras, förutom personlig borgen, en ränteutgift av upptill 7 procent, ja ibland ännu högre. Att under sådana förhållanden den från början hårt skuldsatta bonden ofta får kämpa en hopplös kamp för sin och de sinas bärgning, för att slutligen ekonomiskt duka under, torde ingen som är förtrogen med ett jordbruks räntabilitet förvåna sig över.

Det behov som för hemmansägaren är det viktigaste är att kunna få sin fastighetskredit så ordnad att han skall kunna få högsta möjliga lån mot in-teckning i sitt hemman med lägsta möjliga ränteutgift. Med en så ordnad fastighetskredit kunde han undgå det insläende på låne- och borgensvägen med lösa skulder och hög ränta, som så ofta annars blir en följd av övertagandet av den skuldsatta gården.

Nu skulle man ju kunna tänka sig, att här ha våra sparbanker en viktig mission att fylla, och att dessa låneinrättningar stode närmast för avhjälpande av det lånebehov, som här antytts. Men saken ligger så, att våra sparbanker måste dragas med i den vilda konkurrens om insättares medel, som överallt förefinnes, och följaktligen måste de utfästa så höga inlåningsräntor att någon möjlighet till verksam hjälp i här antydd riktning icke därifrån kan påräknas.

Däremot torde utan tvivel en bestämmelse för hypoteksföreningarna om rätt till belåning av mindre jordbruksfastigheter upp till tre fjärdedelar av ett hemmans taxeringsvärde eller efter särskild värdering kunna kraftigt bidra till fastighetskreditens ordnande för bondejordbruket utan att äventyra lånesäkerheten. Men då Kungl. Maj:ts nådiga förordning av den 16 maj 1890, angående de allmänna grunder som vid hypoteksföreningsverksamhet skola lända till efterrättelse, stadgar att lån må kunna utlämnas till högst hälften av egendomens taxeringsvärde eller av särskild värdering, torde en förändring, sådan jag åsyftar, i allmänna hypoteksbankens och hypoteksföreningarnas verksamhet icke kunna genomföras på annat sätt än att en särskild lånetyp anordnas, parallellt med de övriga och avsedd för särskilt det mindre jordbruket. Var

denna gräns uppåt för lånerätten skulle dragas, därom torde skiftande meningar kunna uppstå, dock vågar jag antydningssvis föreslå ett värde av 20,000 kronor.

Under förutsättning av ett bifall till vad jag här velat föreslå, torde det vara nödvändigt att anordna en särskild grundfond för denna lånerörelse och till densamma överlämna statsobligationer till belopp som kan prövas nödigt och mot något högre ränta än vad som är stipulerat för de till allmänna hypoteksbanken överlämnade statsobligationerna.

På grund av det anförda tillåter jag mig värdsamt föreslå,

att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående sådan ändring i grunderna för allmänna hypoteksbankens och hypoteks-föreningarnas verksamhet, att lån till mindre jordbruk må kunna utlämnas intill tre fjärdedelar av dess taxeringsvärde eller efter särskild värdering åsatta värde.

Stockholm den 29 januari 1914.

J. Engqvist.
